

فصلنامه مدیریت شهری - شماره ۱۹ - بهار ۱۳۸۷
Modiriyat Shahri- N0.19. Spring 2008

■ ۵۹-۶۱ ■

تحقیقی در سنجش عوامل تاثیر گذار بر احساس امنیت شهری نمونه موردی: شهر کرمان

دکتر محمدرضا بمانیان *

مهندس هادی محمودی نژاد **

A study in evaluation of factors influencing urban security sense Case study: Kerman's citizens

Abstract

With a look at the urbanism and the city development we can understand that having security sense in the urban structure and citizens' security sense in social, economical, political and environmental aspects have an additive importance. Where as security is a main principle in "human sustainable development" that makes the increase in "urban satisfaction" and shaping "social capital" in urban structure, possible. In addition to evaluation of real amount of security, we should evaluate the "security sense" from the citizens' viewpoint. So a questionnaire was prepared and in the city under the study the information gathering started. Research methodology is a "descriptive" survey type with using the resources documents, and proofs related to the research, and also using "questionnaire" too. The results and finding of the research shows that the security from different aspects in the under studies city is in an acceptable level that in this part two categories of "environmental security" – security for natural accidents – and "religious security" from the citizens' viewpoint are very good to some extents. So it seems like some extreme measures should be taken to improve and promote the sense of environmental and religious security in the under study city.

Key words: Urban Security, Urbanization, Security Agenda, Environmental Security.

چکیده:

با نگاهی به گسترش شهرنشینی و روند توسعه شهری، می توان دریافت که برقراری امنیت در ساختار شهری و برخورداری شهروندان از احساس امنیت در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و محیطی اهمیتی فزاینده دارد. از آنجا که امنیت، مولفه ای اساسی در توسعه پایدار انسانی بشمار می رود، افزایش رضایت مندی شهروندی و شکل گیری سرمایه اجتماعی را در ساختار شهری ممکن می کند، بدین منظور باید علاوه بر سنجش میزان واقعی امنیت، به ارزیابی احساس امنیت از دید شهروندان نیز التفات داشت. بر این اساس پرسش نامه ای تدارک دیده شد و در شهر مورد مطالعه اقدام به نظر سنجی و جمع آوری اطلاعات گردید. روش تحقیق پژوهش، پیمایشی از نوع توصیفی است که با بهره گیری از منابع، اسناد و مدارک مرتبط با تحقیق، از پرسشنامه در بستر تحقیقی میدانی نیز بهره برده است. نتایج و یافته های تحقیق نشان می دهد که امنیت در ابعاد گوناگون در شهر مورد بررسی، در سطح قابل قبولی است که در این میان دو مقوله امنیت محیطی – امنیت در برابر سوانح طبیعی، و امنیت دینی از دید شهروندان، تا حدودی متزلزل نشان می دهد. بر این اساس بنظر می رسد که می بایستی در راستای بهبود و ارتقاء احساس امنیت محیطی و مذهبی در شهر مورد بررسی اقدامات کارآمد در بستر مداخلات موثر، صورت پذیرد.

واژگان کلیدی:

امنیت شهری، شهرنشینی، مولفه های امنیت، امنیت محیطی.

۱- مقدمه ضرورت و تبیین مساله:

گرفته است. در این تحقیق با تبیین و توصیف امنیت و مقوله امنیت شهری، به بررسی امنیت در ابعاد گوناگون از دیدگاه شهروندان پرداخته می‌شود. بدیهی است که به دلیل تنوع و گستردگی فاکتورهای موثر بر احساس امنیت یا امنیت پذیری ذهنی شهروندان، می‌بایست درباره هر شهری بررسی و پژوهشی میدانی در این باره صورت گیرد تا ضمن افزایش احساس امنیت از دید شهروندان، امکان انجام مداخلات فراگیر برای بهبودسازی دیگر مولفه‌های زندگی شهری، در فرایند تصمیم‌سازی^۷ برنامه‌ریزی شهری یا تصمیم‌گیری^۸ از دیدگاه کلان، ممکن شود. این پژوهش بر آن است تا به بررسی عوامل شکل‌دهنده به امنیت از دیدگاه شهروندی، در شهر مربوطه بپردازد و اولویت‌هایی را برای افزایش رضایت‌مندی شهروندی و ادراکات ذهنی ایشان از امنیت در شهر مورد نظر تحقیق فراهم کند.

۲- پیشینه پژوهش:

از آنجا که هدف این پژوهش بررسی و سنجش میزان احساس امنیت شهروندان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، مذهبی، ملی و محیطی بوده است، نمی‌توان سابقه موردی خاصی را در انطباق کامل با این اهداف یافت. تحقیقات و پژوهش‌های صورت گرفته در ایران و جهان، بیشتر معطوف به میزان جرایم شهری و بزهکاری اجتماعی در شهر و جرایم افسار خاص اجتماعی در حوزه مناطق شهری بوده است و از این دیدگاه این تحقیق را می‌توان نگاهی نوین به مقوله امنیت از دید شهروندان و در واقع مقوله احساس امنیت شهروندی دانست. نگاه نوین این پژوهش را می‌توان سنجش میزان امنیت مذهبی و دینی از دید شهروندان، در ساختار اجتماعی امروز ایران دانست که با نگاهی به بی‌هویتی نسل جوان و کم‌رنگ شدن نقش ارزش‌های دینی، می‌توان اهمیت این رویکرد را دریافت. در عین حال باید اشاره داشت که مقوله امنیت اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی در رویکردهای جهانی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته‌اند که تا حدودی با ادبیات این پژوهش نزدیکی دارد. نکته دیگر این پژوهش بررسی مولفه‌های گوناگون امنیت شهری در ابعاد اجتماعی، مذهبی، ملی، سیاسی، محیطی و اقتصادی است، چرا که در ایران مولفه‌های تأثیرگذار در برنامه‌ریزی ساختار شهری از لحاظ امنیتی منتزع از یکدیگر اندیشیده می‌شود و این خود، ایجاد رویکردی جدید را معطوف به تمامی مراحل امنیتی شهر به مانند یک سیستم شهری در تمامی مراحل سیاست‌گذاری و طرح‌ریزی را یادآور می‌شود. امنیت

با نگاهی به رشد و گسترش روند شهرنشینی، می‌توان دریافت که شهرنشینی دارای پیامدها و تبعات گوناگونی برای ساکنان آن است که در این میان امنیت و احساس امنیت، دارای نقش اساسی در رضایت‌مندی شهروندی و مطلوبیت زندگی در قالب توسعه پایدار انسانی، بشمار می‌آیند. بدیهی است که بدون ایجاد امنیت، نمی‌توان انتظار کارایی ساختار شهری به مثابه سیستمی از اجزا و عناصر برای سکنی‌گزینی شهروندی و زندگی همراه بارفاه و کرامت انسانی، را داشت. در این میان بین امنیت واقعی و احساس امنیت ساکنان که از ادراک ذهنی نسبت به فاکتورهای امنیت بخش حاصل می‌شود، تفاوت زیادی وجود دارد. این امر در شهر مورد تحقیق به علت شرایط قرارگیری در نزدیکی مرز و نوع ساخت فرهنگی و اجتماعی، دارای یافته‌های قابل تاملی انتظار می‌رود. در هر صورت هر گونه راهکاری برای مداخله در شهر به مثابه سیستمی از اجزا و عناصر در برنامه‌ریزی شهری، تنها با شناخت و بررسی فاکتورهای اساسی سکنی‌گزینی در آن شهر و بازخوردهای حاصل ممکن می‌شود. در این میان مولفه امنیت شهروندان و احساس امنیت ایشان، می‌بایستی مورد التفات بیشتر قرار گیرد، چرا که امروزه بدون شناخت و بررسی ساز و کار یک مولفه در ساختار شهری به مثابه سیستمی شهری - متشکل از ورودی و خروجی و پردازش درونی - امکان مداخلات مناسب، کارآمد و بهینه در شهر میسر نمی‌شود. بر این اساس امنیت باید بعنوان مولفه‌ای تأثیرگذار در شهر، مورد ارزیابی قرار گیرد. این امر از آن جهت دارای اهمیتی مضاعف می‌شود که امنیت شهروندان از محورهای اساسی توسعه پایدار انسانی بشمار می‌رود، چنانچه بر اساس گزارش توسعه انسانی سازمان ملل در سالهای ۱۹۹۴ و ۱۹۹۸ میلادی، امنیت در ابعاد اقتصادی از جهت میزان درآمد، شغل و سرمایه‌گذاری و امنیت محیطی و جانی را نیز در بر می‌گیرد. در عین حال نمی‌توان انتظار داشت بدون ارتقاء موثر و کارآمد مولفه‌های امنیت شهری، بتوان در بهبود کیفیت زندگی^۱، افزایش رضایت‌مندی شهروندی^۲ و تحقق توسعه پایدار شهری^۳ را در بستر شکل‌گیری سرمایه اجتماعی^۴ و مشارکت اجتماعی^۵ فراهم آورد. علاوه بر این مولفه‌های امنیتی شهر دارای نقشی اساسی در میزان انسجام اجتماعی و امنیت ملی^۶ بشمار می‌روند. این همه را می‌توان دلیل رویکردی در میزان سنجی احساس امنیت در ابعاد گوناگون در ساختار شهری دانست که در این پژوهش مورد ارزیابی کیفی و بازبینی قرار

1. Quality of Life
2. Urban Satisfaction
3. Sustainable Development
4. Social Capital
5. Social Participation
6. National Security
7. Decision making
8. Decision taking

سیاسی، اقتصادی و محیطی در شهر بشمار می‌روند. در این میان التفات به امنیت اقتصادی اقشار اجتماعی آسیب‌پذیر مانند زنان و کودکان، طیف گسترده‌ای از بیانیه‌ها و تحقیقات جهانی را در بر گرفته است که می‌توان به پژوهش NCCP^{۱۱} درباره امنیت اقتصادی کودکان در شهرهای کشورهای در حال توسعه، و کنفرانس جهانی امنیت اجتماعی و اقتصادی زنان شهری^{۱۲} اشاره کرد. امنیت اقتصادی در شهرها بوسیله ماکسول^{۱۳} در گزارش تحقیقاتی نهاد تحقیقاتی سیاست‌های ملی تغذیه^{۱۴} در کشور غنا، در چارچوب سند امنیت اقتصادی و تغذیه مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفته است. همچنین می‌توان به استراتژی‌های حمایتی از شهر در قالب راهبردها و راه کارهای اجرایی اشاره کرد که در ایجاد امنیت کالبدی در شهر و با توجه به برخی از استراتژی‌های اجتماعی مانند افزایش نظارت عمومی^{۱۵} پس از واقعه ۱۱ سپتامبر مورد توجه قرار گرفته است و بوسیله افرادی مانند ریچارد لیتل^{۱۶} در حوزه امریکا، و در کاربستی جهانی ارائه شده است. پژوهش‌های صورت گرفته در ایران نیز بیشتر معطوف به مولفه‌های جرم‌خیزی شهری و میزان جرایم در سطح شهر در میان اقشار اجتماعی بوده است که کم‌تر به بررسی امنیت و خاصه، مقوله احساس امنیت شهروندان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، ملی، سیاسی و مذهبی و محیطی بوده است. در این میان می‌توان به تحلیلی پیرامون شرایط محیط اجتماعی و طبیعی استان کردستان در ارتباط با بزهکاری، اشاره کرد که با استفاده از روش‌های مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه به بررسی پدیده جرم‌خیزی در سطح استان کردستان پرداخته است (صالح ولیدی، بی تا). همچنین می‌توان به تحقیقی درباره جرم‌خیزی و مصرف مواد مخدر در شهرهای آسیب دیده از سوانح طبیعی اشاره داشت که بوسیله فرهودیان و دیگران (۱۳۸۳ و ۱۳۸۴) با حمایت دفتر مواد و جرایم سازمان ملل^{۱۷} صورت گرفته است، و یا می‌توان به تحقیق مساواتی آذر (۱۳۷۴) درباره آسیب شناسی اجتماعی ایران در سطح کشور و معطوف به استان آذربایجان شرقی اشاره داشت.

از آنجا که رویکرد این پژوهش معطوف به سنجش و ارزیابی میزان احساس امنیت شهروندان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، مذهبی، سیاسی، محیطی و کالبدی است، نمی‌توان نمونه کاملاً منطقی را برای آن در ایران متصور شد. رویکرد جدید این پژوهش در میزان سنجی امنیت شهری از دید شهروندان بالاخص در امنیت محیطی - امنیت در برابر سوانح طبیعی مانند زلزله و سیل - تا به

شهری را بایستی از رویکردهای جدید در ادبیات شهرنشینی در جهان دانست که به بررسی و ارزیابی میزان امنیت شهروندان در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و در چشم‌اندازی بلند مدت می‌پردازد. گسترش کنفرانس‌ها و پژوهش‌های صورت گرفته درباره امنیت شهری را در ابعاد فراگیر، می‌توان در اهمیت این امر در توسعه پایدار انسانی در ساختار شهری دانست که می‌طلبد تا در کشور ما نیز مورد بررسی قرار گیرد. گزارش مرکز پژوهش امنیت انسانی^۹ با اشاره به ابعاد کالبدی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به این نکته اشاره دارد که می‌توان با توزیع عادلانه اقتصادی در مقیاس ملی و منطقه‌ای - امنیت اقتصادی - افزایش مشارکت‌سازی شهروندی و احساس مسوولیت همگانی در برابر دیگر شهروندان - امنیت اجتماعی - و افزایش مولفه‌های دموکراسی و حقوق شهروندی در ساختار شهری - امنیت سیاسی - میزان امنیت شهروندان و به تبع آن رضایت‌مندی و رفاه اجتماعی شهروندان را افزایش داد. گروه VWG^{۱۰} در "سند شهرهای جهانی"^{۱۱}، با اشاره به راهکارها، راهبردها و مکانیزم‌های مداخلات شهری برای ایجاد یک شهر ایمن^{۱۲}، توجه به تمامی مولفه‌های مطلوبیت زندگی در شهر را در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی مورد اشاره قرار می‌دهد و به بررسی آن در سطح جهان می‌پردازد. جامع‌ترین تحقیق درباره امنیت و مولفه‌های اجتماعی و اقتصادی و محیطی را باید سندی دانست که با همکاری ارگان ایمن شهرهای نیات^{۱۳} و ارگان USL^{۱۴} به انجام رسیده است، و معطوف به ارائه اهداف، روش شناسی، راهبردها و راه کارهایی است که به افزایش مولفه‌های امنیت سازی شهری در ابعاد اقتصادی و اجتماعی و خاصه کالبدی و محیطی می‌پردازد. "هیکن و والتین"^{۱۵} در رابطه با امنیت شهری در سطح جهان پژوهشی انجام داده‌اند که به بررسی پدیده تروریسم^{۱۶} و اشرار مسلح و امنیت محیطی و حتی امنیت در میزان انرژی^{۱۷} مصرفی در شهرها و آینده آن در جهان، می‌پردازد. در سپتامبر ۲۰۰۵ نیز کنفرانس جهانی درباره امنیت شهری^{۱۸} - تکنولوژی و تجهیزات - در چین برگزار شد که به ارائه تجهیزات حفاظتی شهری و امنیت محیطی و کالبدی شهر از طریق ابزارهای الکترونیکی و ماهواره‌ای پرداخت. انجمن اجتماعی و اقتصادی وابسته به سازمان ملل متحد^{۱۹}، مبادرت به بررسی و ارزیابی‌هایی پیرامون امنیت شهری کرده است که از محورهای این تحقیق می‌توان به دولت، صلح، امنیت^{۲۰}، محیط زیست، جمعیت و شهرنشینی و توسعه منابع انسانی و اشتغال‌زایی اشاره کرد که رویکردهایی معطوف به برقراری امنیت

9. Human Security Research and Outreach Program, 2006
10. Vancouver Working Group
11. The World Urban Forum, 2006

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Modiriyat Shahri
شماره ۱۹ - بهار ۱۳۸۷
NO.19. Spring 2008

■ ۶۱ ■

12. Secure City
13. UN_ Habitat ,s Safer Cities
14. Urban Sociology Laboratory
15. Heiken, Valentine, 2004
16. Terrorism
17. Energy Security
18. Urban Security
19. Economic and Social Council of United Nation
20. Government ,Peace and Security
21. National Center for Children in Poverty, 2005
22. Economic Security, Urban Women and Social Security, 2005
23. Maxwell, 2000
24. IFPRI
25. Natural Surveillance
26. Richard G. Little, 2004
27. UNODC

حال مورد توجه صاحب نظران و پژوهش گران ایرانی نبوده است و تنها می توان به تحقیق ربانی و افشار کهن (۱۳۸۳) اشاره کرد که در سطح شهر جدید بهارستان به انجام رسیده است. در ضمن می توان به انواع تحقیقات انجام شده در میزان جرایم شهری و بزهکاری اجتماعی در ایران اشاره داشت که تفاوت های قابل ملاحظه ای با پژوهش ارائه شده دارند.

۳- روش تحقیق:

از آنجا که هدف اصلی پژوهش حاضر در مرحله نخست، شناسایی است و جنبه تحلیلی آن حالت ثانوی دارد، بر این اساس روش تحقیق پژوهش، پیمایشی از نوع توصیفی است که با بهره گیری از منابع، اسناد و مدارک مرتبط با تحقیق، از پرسش نامه در بستر تحقیقی میدانی نیز بهره برده است. تجزیه و تحلیل داده ها در سطح آمار توصیفی است که از فراوانی و تحلیل مسیر در قالب نرم افزار SPSS استفاده شده است. نمونه گیری بصورت تصادفی و در حجم خانوار ۲۰۰ نفر صورت گرفته است. تعداد سوالات پرسش نامه ۳۷ عدد و در مورد امنیت از دیدگاه شهروندان در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، مذهبی، سیاسی و خاصه امنیت محیطی از طریق کالبد شهر، بوده است. سوالات پرسشنامه بر اساس اهداف تحقیق در شناسایی ارزیابی و میزان سنجی مولفه های امنیتی شهر در ابعاد گوناگون تنظیم و تنسيق شده اند و به صورت سوال های بسته - پاسخ و سوال های باز - پاسخ ارائه شده است. سوالات بسته؛ پاسخ به دو صورت مقیاس چند درجه ای و تعیین اولویت ارائه شده اند و از طرح زیاد سوالات باز؛ پاسخ، برای افزایش ضریب پاسخ دهی شهروندان ارتقاء موثر درستی آن ها پرهیز شده است. در عین حال از آنجا که فهرست کامل افراد جامعه مورد مطالعه در دسترس نبود، بر این اساس تعداد خانوارها از طریق نمونه گیری خوشه ای و از هر خوشه به صورت تصادفی انتخاب شده است.

۴- امنیت و امنیت شهری:

امنیت دارای معانی آرامش و آسایش و ایمنی است (عمید، ۱۳۴۵، ص ۱۳۸) که یکی از رویکردهای جدید در شهرسازی را با عنوان شهری ایمن شکل می دهد. امنیت نوعی احساس آرامش و آسایش درونی قلمداد می شود که از مولفه های فعال محیط حاصل می شود و پس از ادراک ذهنی، گونه ای احساس در امان بودن را به

وجود می آورد. احساس امنیت نیز از قرارگیری انسان در شرایط محیطی به مثابه نوعی ادراک روانی^{۲۸} حاصل می شود که از یک ساختار شهری و فرهنگی خاص، با ساختار فرهنگی و اجتماعی دیگر متمایز می شود. بر این اساس شکل گیری احساس امنیت از لحاظ روان شناختی، وابسته به شرایط محیط شهری، کنش ها و حوادث آن از یک سو و از سویی دیگر نوع برداشت و سطوح ادراکی در آن ساختار فرهنگی است و همین دو اصل آن را از شهری به شهری و از ملیتی تا ملیتی دیگر، متفاوت می کند. نیازهای ایمنی بعد از نیازهای زیستی مهم ترین نیازهای انسانی به شمار می آیند (Maslow, 1954) که از لحاظ روان شناختی بیانگر نیاز انسان به آرامش درونی و آسایش روانی و پرهیز از آشفتگی و بی نظمی ساختاری حاکم بر جامعه است (استوتزل، ۱۳۶۴). بی نظمی ساختار اجتماعی نیز می تواند از گسترش ناامنی بوجود آید (Bachelar, 1970) که به خشونت اجتماعی یا خرده فرهنگ های هنجار ستیز منتهی می شود. "دورکیم" عقیده دارد که جرم خیزی و ارتکاب جرایم در ساختار شهری یک پدیده طبیعی و اجتماعی است و ریشه رفتارهای غیر عادی را در محیط اجتماعی شهر جستجو می کند و لذا علت را در میان کارکرد ساختارهای اجتماعی می یابد (مساواتی آذر، ۱۳۷۴، ص ۱۷). امنیت شهری نیز دارای ابعاد متمایزی است که از مفاهیم اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و سیاسی، مذهبی و دینی در ساختار شهری حاصل می شود. التقات به مقوله امنیت شهری از آن جهت اهمیتی مضاعف می یابد که با نگاهی به رشد شهرنشینی و افزایش جمعیت شهرنشین که اختلاط و درهم آمیزی بیشتر انسان ها را در ساختار شهر به همراه دارد، می توان این مقوله را در ارتباط با امنیت ملی و انسجام اجتماعی دانست. علاوه بر این مرکز تحقیقات جرم شناسی و کرسون پاریس^{۲۹} اشاره دارد که ۲۳ درصد جوانان مجرم در مناطق شهری با تراکم جمعیتی زیاد و برخوردار از مشکل مسکن، امکان ارتکاب جرم می یابند (مساواتی آذر، ۱۳۷۴، ص ۲۸) و این همه می تواند یادآور این نکته باشد که ساختار شهری و مشکلات آن می تواند در میزان ارتکاب جرایم و به تبع آن کاهش میزان امنیت شهروندان تاثیر داشته باشد. این گسترش بی رویه می تواند این نکته را یادآور شود که هر افزایش جمعیتی در ساختار شهری می تواند به کنش ها و واکنش های گوناگون در عرصه جمعی، تبدیل شود که در نهایت امکان کاهش میزان احساس امنیت از دیدگاه شهروندان در ابعاد اقتصادی،

جدول شماره ۱۰. رشد جمعیت شهری جهان طی سالهای ۱۹۵۰-۱۹۹۰

جمعیت شهری به میلیون نفر	۱۹۵۰	۱۹۶۰	۱۹۷۰	۱۹۸۰	۱۹۹۰
کل جهان	۷۳۴	۱۰۳۱	۱۳۷۱	۱۷۶۴	۲۲۳۴
کشورهای توسعه یافته	۴۴۷	۵۷۱	۶۹۸	۷۹۸	۸۷۷
کشورهای در حال توسعه	۲۸۷	۴۶۰	۶۷۳	۹۶۶	۱۳۵۷
سهم کشورهای در حال توسعه بر جهان	۳۹	۴۵	۴۹	۵۵	۶۱

منبع: WORLD RESOURCES 1988-89, WORLD RESOURCES INSTITUTE, WASHINGTON

فرهنگی و حتی جانی و مذهبی را نیز در بر می گیرد. از سویی دیگر این امر را می رساند که می بایست برای تعداد بیشتری از ساختارهای شهری امنیت مورد بررسی قرار گیرد، چرا که امنیت بواسطه تهدیدها مورد چالش واقع می شود و این تهدیدها ناشی از این امر است که افراد در محیط اجتماعی بسر می برند و فشارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی این محیط است که امنیت شهروندان را دچار نقصان می کند. این تهدیدها را می توان در قالب تهدیدهای فیزیکی مثل تعرض جانی (Valentine, 2004)، تهدیدهای اقتصادی مانند عدم دسترسی به شغل (Maxwell, Levin, 2003)، و تهدید نسبت به حقوق شهروندی یا تهدید جایگاه اجتماعی بیان کرد (بوزان ۱۳۷۸ ص ۵۳). در جدول شماره ۱۰ می توان روند شهرنشینی و گسترش بی رویه آن را مشاهده کرد.

امنیت در ساختار کالبدی شهری یا جلوگیری از جرایم شهری از طریق طراحی شهر (CPTED) نیز جدیدترین رویکرد به مقوله امنیت در ساختار شهری به حساب می آید که می بایست همراه با دیگر مولفه ها در شهر، مورد ارزیابی و پژوهش قرار گیرد. سند جهانی ایمن شهرها بیتات (Un_Habitat safer Cities, 2004) نیز به تجاوزات شهری و سیاست های امنیتی شهری^{۳۰}، در کاهش جرایم در شهرها می پردازد و راه کارهایی مداخلاتی در ابعاد اجتماعی و کالبدی را بیان می دارد. فقدان احساس امنیت متمرکز و عدم گسترش کمی و کیفی آن، می تواند محل چالش توسعه پایدار و ثبات سیاسی و اقتصادی، همبستگی اجتماعی و سلامت ساختار شهری در ابعاد انسان شناختی، در مقوله های اجتماعی اقتصادی و غیره به شمار آید (محمودی نژاد ۱۳۸۵، ص ۳۷). از این جهت که راهبردهای معطوف به امنیت شهروندی، امری موثر بر تمامی جنبه های سیاست گذاری نظام و فرایند تصمیم سازی در حوزه برنامه ریزی شهری می باشد، التفات همزمان به مفاهیم "امنیت شهری" و بهره گیری از سرمایه اجتماعی و مشارکت همگانی^{۳۱} در ارتقا امنیت شهری امری اساسی به نظر

می آید. بر این اساس است که التفات به ملاحظات اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، مذهبی و ملی و حتی کالبدی در مقوله احساس امنیت^{۳۲} از دیدگاه شهروندی در روند برنامه ریزی شهری، از این لحاظ مهم می نماید که تامین آسایش همگانی و رفاه شهروندی را تنها در صورتی شدنی می داند که امنیت به عنوان اصلی ترین عامل برای مشارکت سازی و مشارکت پذیری شهروندی مورد بررسی قرار گیرد. از سویی دیگر امنیت انسانی^{۳۳} تلقی می شود، به نحوی که محور اصلی توسعه اجتماعی^{۳۴} در قرن حاضر را امنیت انسانی تشکیل می دهد که بر اساس گزارش توسعه انسانی سازمان ملل در سال های ۱۹۹۴ و ۱۹۹۸ میلادی، جنبه های امنیت شغلی، امنیت از جهت درآمد، سلامت جسمی و روانی و امنیت زیست محیطی را نیز در بر می گیرد (گزارش توسعه انسانی سازمان ملل، ۱۹۹۴، ص ۴).

بر این اساس امنیت انسانی مهم ترین بخش مفاهیم توسعه پایدار را تشکیل می دهد که امکان تامین نیازهای انسان امروز بدون از بین بردن توان مندی نسل های آینده برای دستیابی به آرزو و نیازهایشان را فراهم می کند. در بعد اجتماعی از دیدگاه انسان شناختی میل به حیات اجتماعی شهر (زیمل، ۱۳۷۲، ص ۵۴)، اساس روان شناختی انسان کلان شهری در تشدید تحریکات عصبی نهفته است که ناشی از تغییر سریع و مستمر محرک های بیرونی و درونی است. بر این اساس مقوله امنیت شهری در فرایند ادراکی شهروندان و در بستر حیات اجتماعی شهری، به طور ماهوی دچار چالش می شود و بخش عظیم بازخورندهای سیستم اجتماعی و فرهنگی شهر به مثابه عواملی که انسان شهری را تحت الشعاع قرار می دهد، می توانند در ارتباط با عامل امنیت مورد تدقیق و بررسی قرار گیرند. جین جاکوبس (Jacobs, 1961, pp. 34_63) در کتاب مرگ و زندگی در شهرهای آمریکایی نیاز به خیابان های ایمن را در شهر لازم می داند و جداسازی و تشخیص مکان های عمومی و خصوصی، تنوع کاربری و اختلاط آنها را در سطح شهر،

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Modiriyat Shahri
شماره ۱۹ - بهار ۱۳۸۷
NO.19. Spring 2008

■ ۶۲ ■

- 30. Urban Violence and Security Policies
- 31. Common Participation
- 32. Sense of Security
- 33. Human Security
- 34. Social Welfare
- 35. Sustainable Development

مطرح می کند و بر استفاده موثر و بازدارنده از عابران پیاده در مناطق شهری برای کاهش احتمال وقوع جرائم اشاره دارد. "اکسورسی" (Axworthy, 2006) در WUF درباره شهر ایمن توجه به مولفه های کیفی زندگی از لحاظ زیست محیطی و در قالب محیطی و کالبدی را یادآوری می کند. "والکر و فالیک" (Walker, Fallick, 2006) درباره امنیت اجتماعی در شهرها به راهکاری اشاره دارند که به افزایش مشارکت محلی مردم و بهبود احساس مسوولیت شهروندان محلی در ایجاد و برقراری امنیت اجتماعی شهر و کمک به دیگران در هنگام تجاوز و تعدی اشاره دارد. در ابعاد اقتصادی نیز امنیت در میزان سرمایه گذاری و دارا بودن شغل و درآمد بسنده شهروندان و میزان رضایت ایشان از آینده شغلی و بهبود شرایط اقتصادی خانوارها در محیط شهر خود را نشان می دهد. مقوله امنیت اقتصادی در ساختار شهری ارتباط نزدیکی با مفهوم توسعه در ابعاد کمی دارد، چنانچه مفهوم توسعه نیز دارای دو بعد کمی و کیفی می گردد که جنبه اقتصادی، بعد کمی به حساب می آید و همان رشد اقتصادی را یادآور می شود که بر تغییرات آرام و تدریجی در نرخ پس انداز و بهبود درآمد سرانه ملی و تولید ناخالص ملی نظر دارد و به قول "لبرگر" رشد تولیدی است بدون اینکه در نحوه و سازمان تولید تغییری ایجاد شود و "فریدمان" آن را گسترش سیستم در جهات مختلف بدون تغییر در زیربنای آن می داند (زاهدی اصل، ۱۳۸۱، ص ۹).

در رابطه با امنیت معیشتی و اقتصادی، "دانیل ماکسول" (Daniel Maxwell, 2004) در گزارش امنیت معیشت و تغذیه که در نهاد IFPRI تهیه شده است به مقوله امنیت معیشتی و غذایی شهروندان آفریقایی و خاصه کشور غنا، اشاره می کند و میزان و سطح آن را مورد ارزیابی قرار می دهد. علاوه بر این امنیت اقتصادی به فرآیند سرمایه گذاری در شهر و میزان اعتماد به بازگشت سرمایه و ایمنی منابع مالی پروژه های سرمایه گذاری در اقتصاد شهر مربوط می شود. همچنین در بعد اقتصادی امنیت در شهرها می توان به تحقیقات معطوف به افسار آسب پذیر اجتماعی مانند زنان و کودکان اشاره داشت که در این میان پژوهش NCCP در رابطه با امنیت اقتصادی کودکان در شهرهای کشور کلمبیا و تحقیق Michaud (۲۰۰۳) در رابطه با امنیت زنان تحت عنوان امنیت زنان شهری^{۳۶} از اهمیت بیشتری برخوردار است. در بعد سیاسی، امنیت نیز در میزان آزادی های مدنی و میزان ثبات سیاسی بیان می شود که می تواند بر میزان فعالیت ها و نهادهای اجتماعی تاثیر گذار باشد. در رابطه با

امنیت سیاسی نیز در سند تحقیقاتی با عنوان امنیت انسانی و شهرها^{۳۷} در "بند ۲-۲" با عنوان "شهر و دموکراسی"^{۳۸} به امنیت شهروندان در ابعاد سیاسی توجه شده است. دامنه گسترش واژه امنیت در شهر تا حدی رواج یافته است که باید به طیف فراگیر تحقیقات و پژوهش ها درباره امنیت الکترونیکی^{۳۹} در شهرها اشاره کرد که به مولفه های امنیت تجارت الکترونیکی هوشمند^{۴۰} شهری و امنیت دولت الکترونیکی^{۴۱} می پردازند (ISC EXPO, ۲۰۰۶). در این میان بهره گیری از تکنیک های گرافیک رایانه ای و روش های مدل سازی نیز در رابطه با امنیت محیطی در برابر آلودگی های زیست محیطی - آب، هوا و صوتی - در مدل های توسعه شهری^{۴۲} و امنیت کالبدی در نقاط شهری در کاهش پتانسیل طبیعی مناطق در جرم خیزی CPTED^{۴۳} نیز مورد توجه بوده است (Los Alamos National Laboratory, ۲۰۰۵). در ضمن می توان به مدل سازی های رایانه ای با برخورداری از گرافیک رایانه ای^{۴۴} در چارچوب مدل های توسعه شهری اشاره کرد که از طریق دیجیتال، مقوله امنیت شهری را با ساخت و پردازش اطلاعاتی در مدل های رایانه ای مورد ارزیابی قرار می دهد (Los Alamos National Laboratory, 2005). از آنجا که التفات به ارتباط افقی و عمودی بین مولفه های تاثیر گذار در فرآیند برنامه ریزی شهری در سطوح عملی و نظری، از شرایط لازم برای یک مداخله کارآمد و مناسب در ساختار شهری بشمار می آید، می بایستی در برنامه ریزی نیز به این مولفه های تاثیر گذار توجه شود که مولفه امنیت از اساسی ترین آنها شمرده می شود. این امر به آن دلیل است که در ایران، اغلب مولفه های تاثیر گذار در برنامه ریزی شهری منتزع از یکدیگر اندیشیده می شود و این خود، ایجاد رویکردی جدید را معطوف به تمامی مولفه های شهر به مثابه یک سیستم شهری، در تمامی مراحل سیاست گذاری و طرح ریزی را یادآور می شود و بر این اساس تحقیق میدانی حاضر ابعاد مختلف امنیت را مورد ارزیابی و بررسی قرار داده است.

۵- تبیین و بررسی یافته های پژوهش:

برای سنجش میزان امنیت و ابعاد فراگیر آن، پرسش نامه ای شامل ۳۷ سوال تدارک دیده شد که پس از نظر سنجی شهروندان، مورد استخراج نتایج و تحلیل و ارزیابی قرار گرفت. از آنجا که این پژوهش بر فرضیات معینی استوار نمی گردید، رویکرد پیمایش توصیفی مورد استفاده قرار

- 36. The Security of Urban Women
- 37. Human Security and Cities
- 38. Democracy and City
- 39. Security Electronic (IT)
- 40. E_ Commercial Security
- 41. E_ Government Security
- 42. Urban Development Model
- 43. Crime Prevention Through Environmental Design
- 44. Graphical Modclng

امرا می‌توان در بافت سنتی شهر کرمان دانست که هنوز برای شهروندان محلی اهمیت دارد که چه کسی همسایه آنها می‌شود، در حالی که این امر در بسیاری از کلان‌شهرهای ایران اهمیت خود را از دست داده است. از شهروندان پرسیده شد: آیا در هنگام تعرض در خیابان شهروندان به شما کمک می‌کنند؟ در این میان در حدود ۶۵.۲ درصد شهروندان اظهار کرده‌اند که به کمک شهروندان دیگر ایمان دارند. این امر نمایان‌گر این نکته است که امنیت اجتماعی در شهر در حد مطلوبی است ولی در عین حال متزلزل نشان می‌دهد. همچنین می‌توان دریافت که در سطح محله بدلیل شناخت بیشتر مردم از یکدیگر میزان اعتماد شهروندان به کمک دیگران در سطح بالاتری قرار دارد که با توجه به بافت سنتی - محله‌ای در مناطق کرمان بدیهی بنظر می‌رسد. بر این اساس می‌توان دریافت که شهروندان خود را از امنیت نسبی اجتماعی برخوردار می‌دانند که در سطح محلات و واحدهای همسایگی مراتب معنایی بالاتری را بخود اختصاص می‌دهد.

۲-۵- امنیت اقتصادی:

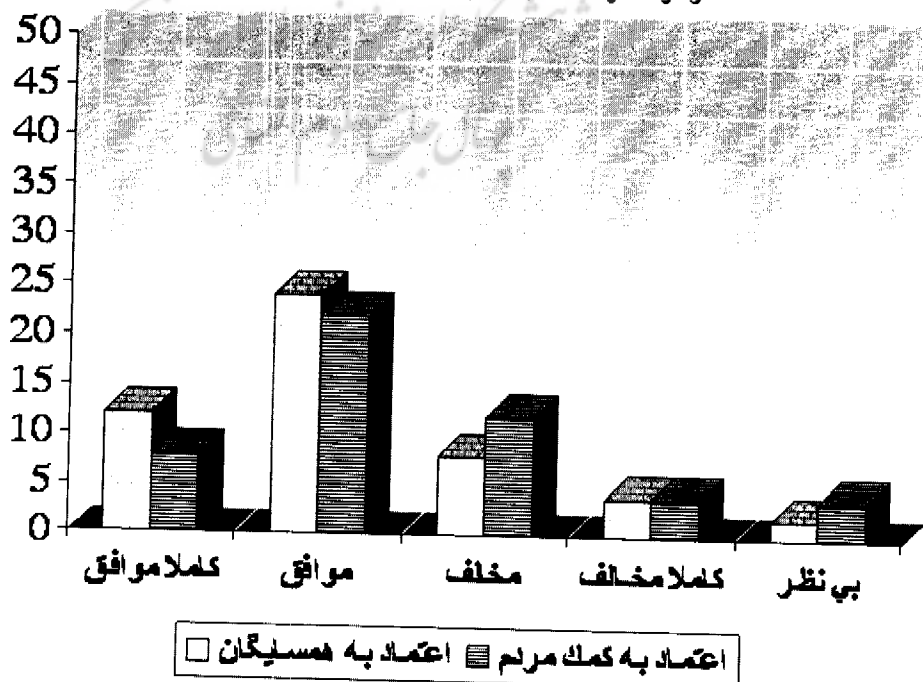
امنیت اقتصادی يك از جنبه‌های اصلی مقوله امنیت بشمار می‌آید که به مفاهیم اشتغال و درآمد ماهیانه کافی و اعتماد و تمایل به سرمایه‌گذاری و میزان بازگشت سرمایه در سطوح اقتصادی ساختار شهری ارتباط دارد. بر

گرفت. در طرح سوالات نیز از سوالات بسته - پاسخ و باز - پاسخ استفاده شد که در دو مقیاس درجه‌ای و تعیین اولویت تهیه شده بود. در ضمن از آنجا که امنیت در ساختار شهری می‌تواند ابعاد گوناگون اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مذهبی و محیطی را در برگیرد در این تحقیق تلاش شد تا این امر مورد توجه قرار گیرد. برخی از مولفه‌های امنیت مانند امنیت محیطی نیز به دلیل مکان قرارگیری شهر کرمان در کمربند زلزله و استمرار خطرات سوانح طبیعی و حوادث اخیر در سطح استان در وقوع زلزله و پس لرزه‌های طبیعی و یاد دیگر حوادث غیر مترقبه، مورد تاکید و سنجش بیشتری قرار گرفت.

۱-۵- امنیت اجتماعی:

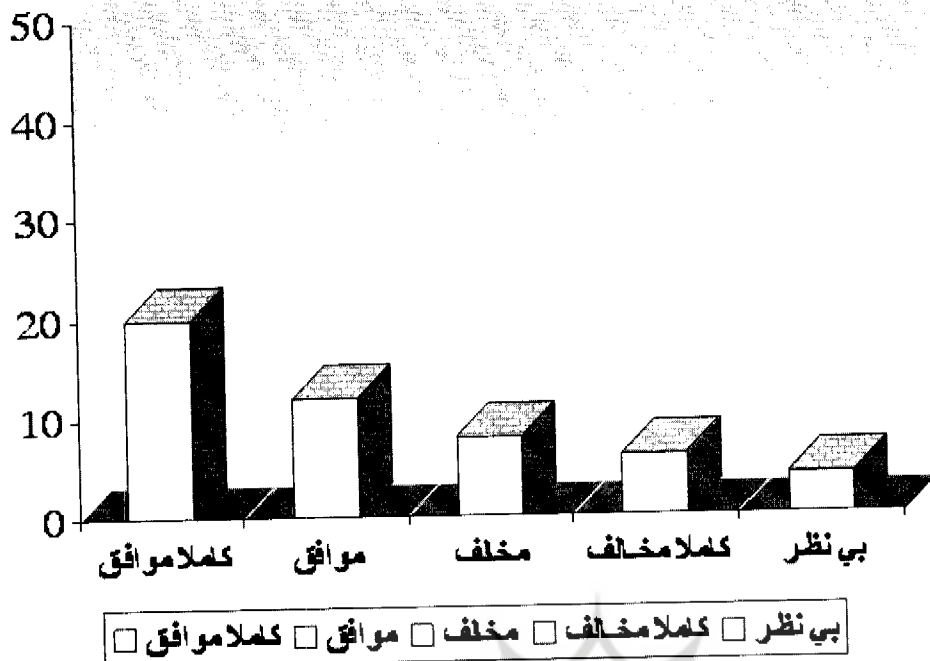
امنیت اجتماعی را دارای نقشی اساسی در ساختار امنیتی شهر می‌دانند، چرا که بواسطه قرارگیری انسان‌ها در کنار هم و میزان تعاملات و کنش‌های اجتماعی و ارتباطی شکل می‌گیرد. نظرات شهروندان حاکی از آن است که میزان امنیت اجتماعی را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند که با نگاهی به پرسش‌های طرح شده، می‌توان دریافت که روابط اجتماعی در سطوح محله‌ای مانند همسایگی و اعتماد به همسایگان در مرتبه‌ای قابل قبول، و در سطح شهری مانند کمک مردم در خیابان در مرتبه متوسطی قرار دارد. ۷۵ درصد مردم به همسایگان خود اعتماد دارند و تنها ۲۵ درصد نسبت به همسایگان محلی، اظهار بی‌اعتمادی می‌کنند. دلیل این

نمودار شماره ۱- سنجش مولفه‌های امنیت اجتماعی

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Modiriyat Shahri
شماره ۱۹ - بهار ۱۳۸۷
NO.19. Spring 2008

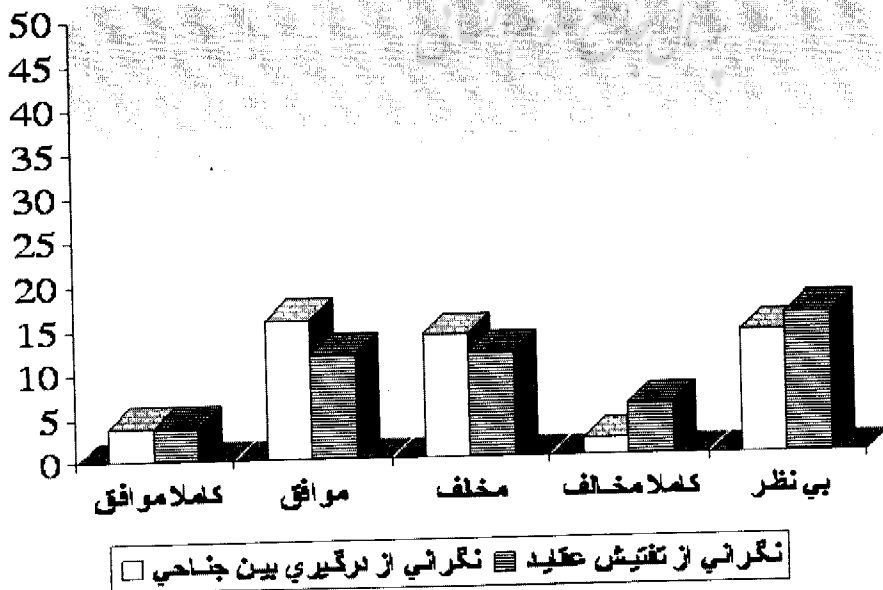
امنیت اقتصادی کافی برخوردار می دانند که با توجه به جایگاه اساسی شهر کرمان در جایگاه اقتصاد ملی، بدیهی بنظر می رسد.

۴-۵. امنیت سیاسی:

امنیت سیاسی در این تحقیق به معنای وجود آزادی های مدنی و ثبات سیاسی در شهر است که دارای ارتباط تنگاتنگی با احساس شهروندان نسبت به حقوق مدنی و نهادهای سیاسی شهر است. نتایج حاصل از تحقیق نیز نشان دهنده بی تفاوتی مردم به جنجال های سیاسی و

این اساس از شهروندان درباره تناسب و ایمنی شهر برای سرمایه گذاری سوال شد که ۶۹.۵ درصد شهروندان، شهر را فضایی مناسب برای سرمایه گذاری دانسته اند که نشانگر وجود احساس امنیت در بعد اقتصادی در شهر می باشد. نگرانی اکثریت شهروندان به مقوله اشتغال جوانان مربوط می شود، به طوری که اساسی ترین دغدغه شهروندان میزان بیکاری جوانان و خاصه جوانان تحصیل کرده و عدم هماهنگی شغل با تحصیلات دانشگاهی به حساب می آید. در مجموع می توان نتیجه گرفت که شهروندان خود را از

نمودار شماره ۳. سنجش امنیت سیاسی

چشم‌اندازهای آینده شهر بشمار می‌رود. در این میان ۷۰/۸ درصد شهروندان از کاهش روحیه دین‌ورزی و کم‌رنگ شدن ارزش‌های دینی در شهر اظهار نگرانی کرده‌اند که نشانگر ترس و احساس عدم امنیت شهروندان، از تغییر جایگاه مذهب در جامعه و بی‌علاقگی جوانان به مضامین و مفاهیم دینی است. آمار نیز حاکی از آن است که این احساس ناامنی از دیگر مولفه‌های احساس امنیت دارای اهمیت بیشتری برای شهروندان است که با توجه به تغییرات ساختار اجتماعی و تحولات اخیر در ابعاد بی‌علاقگی جوانان و یا عدم التفات این اقشار اجتماعی به مقوله‌های دینی و مذهبی و از سویی دیگر، اهمیت اساسی دین در جامعه قابل درک است.

۵-۶- امنیت ملی:

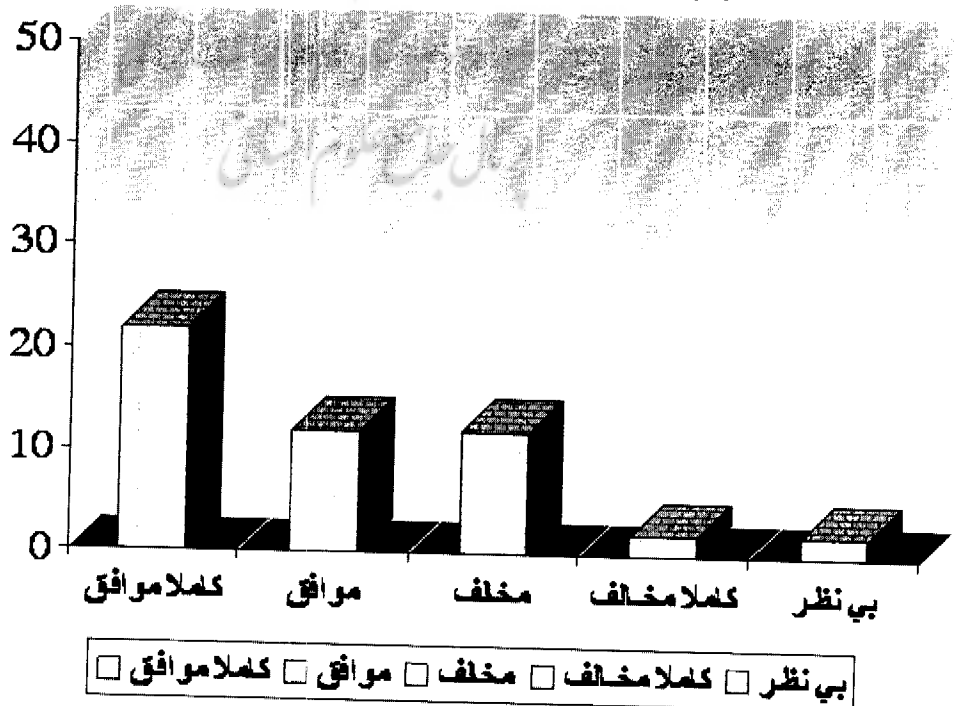
امنیت ملی در اینجا مربوط به احساس شهروندان نسبت به حاکمیت و استقلال ملی است که به توانایی نظام در حل مشکلات سیاسی و بین‌المللی یا مسایل اقتصادی و اجتماعی مردم مربوط می‌شود. ۷۳/۶ درصد شهروندان به توانایی نظام در حل مشکلات ایمان دارند و تنها ۲۶.۴ درصد نسبت به این امر اظهار نگرانی کرده‌اند. این امر می‌تواند نمایانگر اعتماد نسبی مردم به دولت در حل مشکلات باشد که با توجه به پیشامدهای سیاسی و تحریم‌های اقتصادی کشور در سال‌های اخیر، ضریب با معنایی بالایی را نشان می‌دهد. در پاسخ به این سوال که

درگیری‌های بین‌جناحی است که می‌تواند نشان‌گر این نکته باشد که شهروندان از فضای سیاسی حاضر کشور احساس سرخوردگی می‌کنند و نسبت به حوادث و درگیری‌های بین‌جناحی احساس بی‌تفاوتی دارند. همچنین می‌توان اشاره کرد که این موضوعات برای شهروندان تکراری و بی‌ثمر جلوه می‌کند که با نگاهی به آرای بی‌نظر شهروندان می‌توان سرخوردگی شهروندان را از درگیری‌های بین‌جناحی ادراک کرد. در مجموع می‌توان بیان کرد که ۵۵/۵ درصد شهروندان از درگیری بین‌جناحی اظهار نگرانی کرده‌اند و ۴۷ درصد نیز شهر را مکانی برای تفتیش عقاید می‌دانند و نسبت به کم‌رنگ شدن آزادی‌های مدنی اظهار نگرانی کرده‌اند. این امر می‌بایستی مورد توجه بیشتری قرار گیرد، چرا که در صورت ادامه روند فعلی نمی‌توان انتظار حضور سیاسی فعال شهروندان را در مناسبات و فعالیت‌های آینده سیاسی را داشت.

۵-۵- امنیت دینی:

امنیت دینی در اینجا به معنای تغییر ارزش‌های دینی از یک نسل به نسل دیگر و کم‌رنگ شدن نقش دین در نظام اجتماعی شهری است که موجبات نگرانی شهروندان را فراهم می‌کند و معطوف به تغییر شاخص‌ها و ارزش‌های دین‌مداری و رویکرد جوانان به مفاهیم و مضامین دینی است که با توجه به ساختار مذهبی این استان و اهمیت این مفاهیم برای شهروندان اصلی‌ترین مقوله امنیتی در

نمودار شماره ۴- نگرانی از کم‌رنگ شدن ارزش‌های دینی

□ اعتماد به توانایی نظام در حل مشکلات ■ نگرانی از دخالت‌های بیگانگان

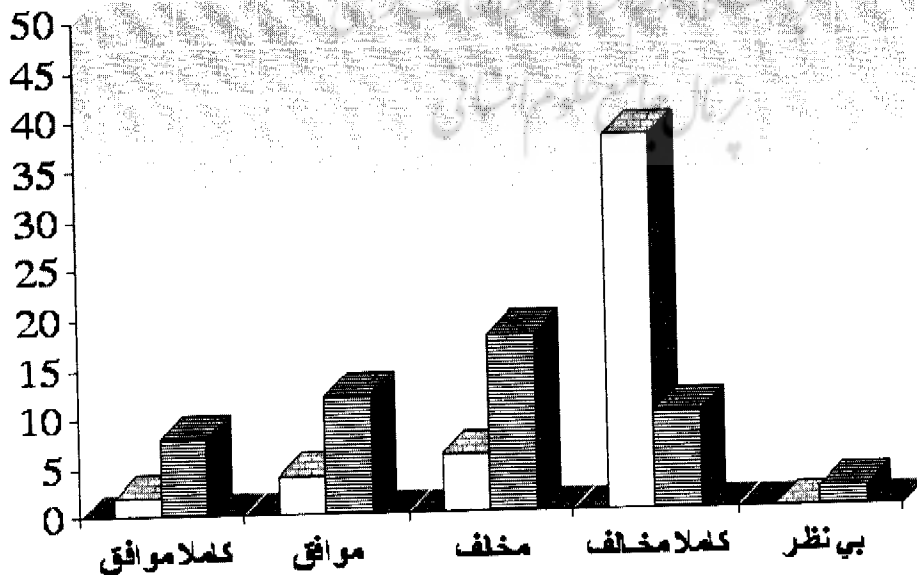
۵-۷- امنیت محیطی:

امنیت محیطی به امنیت شهروندان و احساس آنها به ایمنی از سوانح طبیعی مانند سیل و زلزله ارتباط دارد که نقش ساختار شهری و استانداردهای ساخت و ساز و رعایت معیارهای امنیتی کالبدی شهر در این احساس امنیت مهم می‌نماید. این مهم با توجه به زلزله اخیر شهرستان بم و زرنند در استان کرمان و همچنین پس

آیا از دخالت‌های احتمالی بیگانگان در کشور نگران می‌باشید؟ ۷۲.۸ درصد شهروندان اظهار نگرانی کرده‌اند که با توجه به پرونده هسته‌ای ایران و ناامنی‌های اخیر در منطقه خاورمیانه مانند حمله به عراق و افغانستان، طبیعی بنظر می‌رسد. در مجموع جو احساس امنیت در بعد ملی قابل قبول بنظر می‌رسد که درصد بالای اعتماد شهروندان به توانایی نظام در حل مشکلات کشوری حاکی از آن است.

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Modiriyat Shahri
شماره ۱۹- بهار ۱۳۸۷
No.19. Spring 2008

□ ایمن بودن در برابر سوانح طبیعی ■ نگرانی از آلودگی هوا

محیطی شهر کرمان را متزلزل و در حد نگران کننده‌ای، نشان می‌دهد.

۵-۸. امنیت جانی و ناموسی:

با توجه به قرار گیری شهر کرمان در مناطق همجوار استان سیستان و بلوچستان، و سابقه وجود اشرا در منطقه ضروری بنظر می‌رسید این مقوله امنیت بطور جداگانه مورد ارزیابی قرار گیرد، هر چند که این امکان بود تا در مقوله امنیت اجتماعی مورد ارزیابی قرار گیرد. در این بخش ۵ سوال درباره امنیت جانی و نگرانی از وجود اشرا و میزان احساس امنیت ایشان، از شهروندان بعمل آمد. در این میان ۶۲.۶ درصد از احتمال درگیری اشرا اظهار نگرانی کرده‌اند که با توجه به سابقه حضور اشرا در منطقه و حوادث سال‌های اخیر منطقی بنظر می‌رسد. در این بعد نیز بدیهی است که بیش از نیمی از شهروندان از امنیت احتمالی از خطر اشرا مسلح نگران هستند و احساس امنیت کافی نمی‌کنند. همچنین ۶۹.۵ درصد شهروندان شهر را دارای امنیت جانی برای خود و خانواده می‌دانند و تنها ۳۰.۵ درصد از جوی اعتمادی به امنیت جانی خود اظهار گلایه داشته‌اند.

۶- نتیجه گیری:

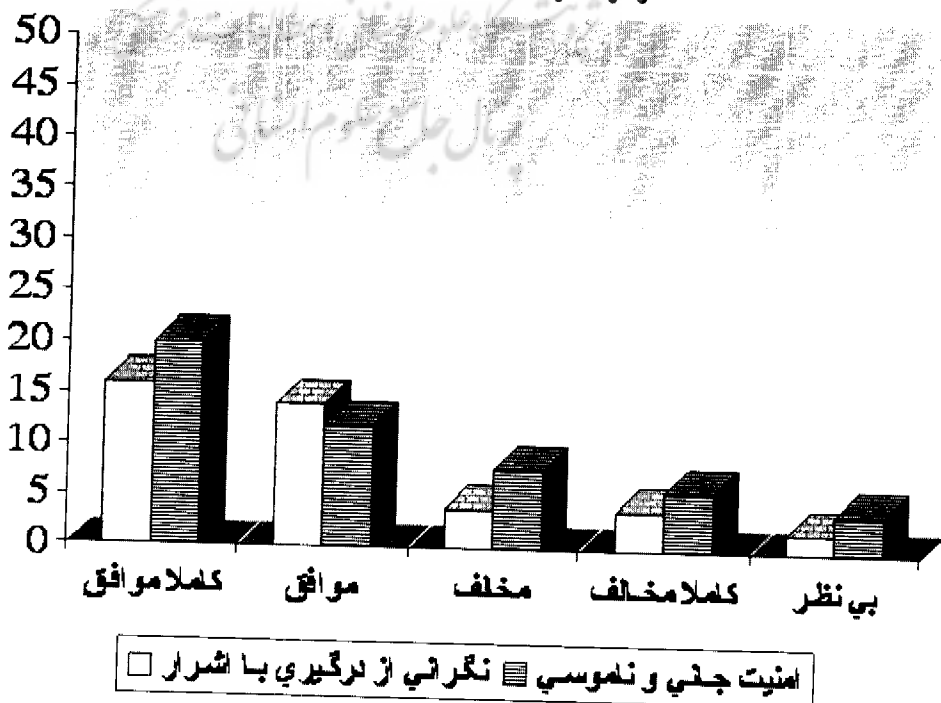
امنیت بعنوان یکی از نیازهای اساسی در ساختار شهری بشمار می‌آید که با گسترش روند شهر نشینی و افزایش تراکم جمعیتی، اهمیتی مضاعف می‌یابد. بدیهی است

لرزه های شهر کرمان با توجه به کانون زلزله و دیگر سوانح طبیعی و همچنین افزایش آلودگی شهر بدلیل ازدیاد ناوگان حمل و نقل موتوری و آلودگی صوتی پر معنا ترین محور این پژوهش بشمار می‌رود چنانچه با نگاهی به نظرات شهروندان می‌توان دریافت که هنوز اثرات روانی ترس از زلزله و یا دیگر سوانح طبیعی باعث شده است میزان امنیت محیطی برای شهروندان در سطح پایینی قرار گیرد. از شهروندان پرسیده شد که آیا شهر را در برابر سوانح طبیعی مانند زلزله ایمن می‌دانید؟ در پاسخ تنها ۱۲ درصد شهر را دارای ایمنی دانسته‌اند و ۸۸ درصد از وقوع زلزله و سوانح طبیعی اظهار نگرانی می‌کنند که این امر با توجه به زلزله های اخیر در استان کرمان و شهر بم و شهرستان زرنند و حادث شدن پس لرزه های مستمر منطقی بنظر می‌رسد. بر این اساس می‌توان دریافت که بزرگ ترین جو نا امنی در شهر به امنیت محیطی و خاصه احتمال وقوع زلزله و سوانح طبیعی، مربوط می‌شود که بطور معناداری بیشتر از حد معمول جلوه می‌کند. همچنین درباره نگرانی از آلودگی های زیست محیطی و صوتی ۴۱.۶ درصد شهروندان اظهار نگرانی کرده‌اند که با توجه به افزایش تعداد ناوگان حمل و نقل شهری و اتومبیل در شهر، علت آن را می‌توان دریافت. این امر نیز می‌رساند که شهروندان نسبت به آلودگی های زیست محیطی و آلودگی هوا و صوتی نگران هستند و در مجموع امنیت

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری
Modiriyat Shahri
شماره ۱۹- بهار ۱۳۸۷
NO.19. Spring 2008

نمودار شماره ۷. امنیت جانی و ناموسی

که بدون برقرار سازی احساس امنیت در میان شهروندان، نمی توان انتظار داشت که بهبود و رشد در ساختار شهری از لحاظ اجتماعی و اقتصادی نیز فراهم گردد. در این میان به دلیل تراکم روابط اجتماعی و وجود تعاملات گسترده شهروندی در ساختار شهری، مقوله امنیت شهری دارای ابعاد و ویژگی های خاصی می گردد و می تواند تأکیدی بر التزام التفات به مقوله های امنیت ساز اجتماعی خاصه در ساختار شهری باشد. احساس امنیت شهروندان دچار تأثیر و تأثری فراگیر و درگیر با دیگر مقولات اجتماعی است که در ثبات ساختار شهری از لحاظ اقتصادی و سیاسی، مذهبی و حتی ملی دارای بازخوردهای فراوان و تأثیرات و تأثرات فراگیری است. در این پژوهش نیز به مقوله امنیت و احساس شهروندان در بستر مولفه های اجتماعی و اقتصادی، سیاسی و مذهبی، محیطی و جانی پرداخته شد. در مجموع بنظر می رسد وضع احساس امنیت شهروندان در شهر کرمان در وضع مطلوبی است که در این میان در برخی موارد متزلزل نشان می دهد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که امنیت محیطی و امنیت دینی دارای مراتب متزلزل تری نسبت به دیگر مقوله های امنیتی از دید شهروندی است که در این میان امنیت محیطی از سوانح طبیعی مانند زلزله، باعث نگرانی قریب به اتفاق شهروندان می باشد. از آنجا که هر اقدام مداخلاتی در ساختار شهری می بایست با تدقیق در میزان و چگونگی نیازهای شهروندی و خاصه احساس امنیت پذیری صورت گیرد، می بایست در فرایند برنامه سازی یا تولید برنامه نظرات شهروندان مورد استفاده قرار گیرد و شهروندان و نیازهای روانی آنها، مولفه های اساسی در فرایند برنامه ریزی بشمار آیند. وجود دامنه تأثیرگذاری فراگیر مقوله امنیت در ساختار شهری نیز یاد آور التزام توجه به این مهم در فرایندهای مداخلاتی شهر خاصه در امنیت بخشی محیطی - امنیت در برابر سوانح طبیعی مانند زلزله، بشمار می آید که مهم ترین رویکرد مسئولان بایستی معطوف به این جنبه امنیت در ساختار شهری در بستر رعایت مقرارت ملی ساختمان و انسجام در ساخت و سازهای مسکن و جلوگیری از ساخت و سازهای خارج از ضوابط باشد.

منابع و ماخذ:

- ۱- استوتزل، ژان، (۱۳۶۳)، روان شناسی اجتماعی، ترجمه علی محمد کاردان، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- ۲- ادیبی، حسین (۱۳۵۶) مقدمه ای بر جامعه شناسی

- شهری، انتشارات شبگیر، تهران.
- ۳- بوزان، باری (۱۳۷۸) مردم، دولتها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
- ۴- مساواتی آذر، مجید (۱۳۷۴) آسیب شناسی اجتماعی ایران (جامعه شناسی انحرافات)، انتشارات نوبل، تبریز.
- ۵- صالح ولیدی، محمد (۱۳۵۸) کردستان، تحلیلی از شرایط محیط طبیعی و اجتماعی استان در ارتباط با بزهکاری، رساله علمی و عملی در اصول و مبانی جرم شناسی، دانشگاه پلیس.
- ۶- سرمد، زهره و بازگان، عباس والهه، حجازی (۱۳۷۶) روشهای تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگه، تهران.
- ۷- رادگودرزی، رضا و دیگران (۱۳۸۴) تغییرات عرضه مواد در بیم طی سال اول پس از زلزله، نشریه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال پنجم، شماره ۲۰.
- ۸- بواندیا، فرناندو گومز (۱۳۸۰) جرایم شهری: گرایشها و روشهای مقابله آنها، ترجمه فاطمه گیوه چیان، انتشارات دفتر پژوهشهای فرهنگی، تهران.
- ۹- فرهنگ عمید، (۱۳۴۵)، جلد اول، انتشارات جاویدان علمی.
- ۱۰- دفتر سیاسی نیروی انتظامی (۱۳۷۴) بررسی اجمالی چگونگی ارتباط بین جمعیت و امنیت اجتماعی، تهران، چاپ اول.
- ۱۱- روشه، سباستین (۱۳۸۰) جامعه غیر مدنی، ترجمه محمود عباسی، انتشارات حقوقی، تهران.
- ۱۲- زیمیل، گئورگ (۱۳۷۲) کلانشهر و حیات ذهنی، ترجمه یوسف ایاذری، نامه علوم اجتماعی، دوره جدید، جلد دوم، شماره سوم.
- ۱۳- محمودی نژاد، هادی و علی اکبر تقوایی (۱۳۸۵) توسعه پایدار شهری و رفاه اجتماعی شهروندی، تهران، نشریه جستارهای شهرسازی، بهار ۱۳۸۵.
- ۱۴- محمودی نژاد، هادی (۱۳۸۶) جلوگیری از جرایم از طریق طراحی محیطی، نشریه معماری ایران (ما)، در حال چاپ.
- ۱۵- زاهدی اصل، محمد (۱۳۸۱)، مبانی رفاه اجتماعی، تهران، نشر دانشگاه علامه طباطبایی.
- ۱۶- محسنی، منوچهر و صالحی پرویز، (۱۳۸۲) رضایت اجتماعی در ایران، تهران، انتشارات آرون.
- 17_Maslow, A.H.(1954) Motivation and Personality, N. y: Hyper and Row.
- 18_Bachelar,J.(1970) LES phenomenes Revolutionnaires, Paris,PUF.

19_ M.S. Smith, (1996)," Crime Prevention Through Environmental Design in Parking Facilities, Washington, DC: US

20_ Department of Justice, National Institute of Justice, pp.87_97.

21_ J. Jacobs, (1961)," the Death and life of Great American Cities,

New York, NY: Vintage Books.

22_ O. Newman, (1972)," Defensible Space: Crime Prevention Through Environmental Design, New York, NA: Mac Millian.

23_ B. Poyner, (1983)," Design Against Crime: Beyond Defensible Space, London: Butterworth's.

24_ T.D. Crowe, (1991)," Crime Prevention Through Environmental Design", Stoneham, MA: Butterworth-Heinemann, pp.87_95.

25_ B. Poyner,(1983)," Design Against Crime: Beyond Defensible Space, London: Butterworths.

26_ Crime Information Analysais Centre (2000), Crime statistiques.[on-line]: http://www.saps.org.za/8_crimeinfo/bulletin/index.htm

ISS (2001), Ned bank Isis Crime Index, Volume 5 2001, Number 1, January February.[online]:<http://www.iss.co.za/Pubs/Crime%20Index/No.%201%202001/World.html>

مدیریت شهری

فصلنامه مدیریت شهری

Modiriyat Shahri

شماره ۱۹ - بهار ۱۳۸۷

N0.19. Spring 2008

■ ۷۱ ■

Modiriyat
Shahri